

Az Andrassy-gyűjteményről

Az egyik legnagyobb magyarországi főúri gyűjtemény az Andrassy család nevéhez köthető. A kollekciónak fénykorát idősebb gróf Andrassy Gyula életében érte el. A tehetséges politikus Andrassy Károly gróf és Szapáry Etelka házasságából született. Az Andrassy és a Szapáry család is igényes műértő, valamint szakértő műgyűjtő hírében állt, s mivel az ara a házasságba magával hozta családjának gyűjteményét, a frigy után a két rendkívül értékes műkincskollekciónak egyesült.

A családi hagyományoknak megfelelően id. gróf Andrassy Gyula is élénken érdeklődött a képzőművészet iránt, így életében jó néhány értékes darabbal gyarapította a méltán híres gyűjteményt. A legértékesebb, amelyet beszerezett, Rembrandt 1630-ban, 22 éves korában festett, monogrammal ellátott önarcképe volt. A festményt 1844-ben egy londoni műkereskedésben, egy van Dyck-önarcképpel együtt vásárolta. Emellett Munkácsy Mihály „Itatónál” című képét még a festő közismertté válása előtt, 1869-ben vásárolta meg.

A Szemere Bertalant váltó miniszterelnök fia örökölte a család budai kastélyát, és vele a gyűjteményt is. Az Osztrák-Magyar Monarchia utolsó külügyminisztereként szolgáló ifj. gróf Andrassy Gyula, édesapja nyomdokaiba lépve további értékes műtárgyakkal gyarapította a családi kollekciónak. Az I. világháború azonban súlyos károkat okozott a felbecsülhetetlen értékű gyűjteményben. A család tóketerebesi kastélyát, és a benne lévő műtárgyakat a bevonuló szovjet hadsereg szinte teljes mértékben megsemmisítette. A Tanácsköztársaság alatt a budai palotában lefoglalt értékek állami tulajdonba kerültek, több darabjukat a köztulajdonba vett műkincsek első kiállításán, a Múcsarnokban mutatták be. A proletárdiktatúra bukása után a képek visszakerültek eredeti tulajdonosukhoz.

Ifj. gr. Andrassy Gyula halála után azonban a rossz anyagi körülmények között élő örökösök a műkincsek eladásából próbáltak jövedelemhez jutni. A gyűjtemény egy részének árverése 1930. december 1-jén és 2-án, a Múcsarnokban zajlott le, itt összesen 184 festmény, 47 textília, 87 bútor és különféle egyéb tárgyak, összesen 374 tétel került új tulajdonoshoz. Rembrandt önarcképét néhány évvel később egy Sachs nevű gyűjtő 1 millió svájci frankért vásárolta meg.

A gyűjtemény megmaradt töredékét a család jogi képviselője 1943-ban a Magyar Általános Hitelbankban letétbe helyezte, azonban a pénzügyintézet 1946. április 7-án kelt értesítő levele szerint a műtárgyakat egy orosz bizottság lefoglalta. A műkincsek így aztán néhány évtizedre eltűntek az örökösök látóteréből.

1971-ben azonban a Szovjetunió úgy döntött, hogy 15, a világháború alatt elrabolt képet visszajuttat Magyarországra. A képek közül négy korábban az Andrassy-gyűjtemény részét képezte. Ezeket ekkor az állam leltárba vette, ittőlükről ugyanakkor gyakorlatilag nem tájékoztattak senkit. Később az Andrassy család egyik tagjának tudomására jutott, hogy a képek már Magyarországon vannak és benyújtotta irántuk követelését.

A kilencvenes évek elején a család leszármazottainak kérését határozottan elutasították, később azonban változott a helyzet, az állam nyitottabban állt a tárgyalások elé. Ez annak is betudható, hogy felröppent a hír, miszerint az Oroszországban lévő műkincseket azért nem szolgáltatják vissza, mivel Magyarországon úgymint államosítják őket, nem kerül vissza a jogos tulajdonosokhoz.

A tárgyalások eredményeképpen végül 3 képet visszakaptak az örökösök, 2 képet pedig megvásárolt a magyar állam.